

Anka Vidovič-Miklavčič

Kolodvorski misijon - društvo za varstvo deklet v Ljubljani

V okviru Slovenske krščanske ženske zveze (SKŽZ) je 1. aprila 1932 pričel delovati na ljubljanski glavni železniški postaji tako imenovani Kolodvorski misijon (KM).¹ Kot posebna socialna ustanova je bil zadolžen za varstvo potujočih deklet in žena, zlasti tistih, ki so prihajale s podeželja v mesta, da si poiščejo službo in drugo socialno pomoč.

Kolodvorski misijon, ki je že leta deloval v večjih mestih, zlasti na pomembnejših železniških križiščih v nekaterih evropskih državah, kot npr. v Franciji, Holandiji, Angliji, Nemčiji in Avstriji, je imel svoj mednarodni sedež v Švici, kjer je najprej začel delovati. Tudi ljubljanski Kolodvorski misijon je bil povezan s to mednarodno organizacijo za varstvo deklet pod imenom Association catholique internationale des Oeuvres de Protection de la Jeune Fille s sedežem v Fribourgu.²

Sodelavke Kolodvorskega misijona v Ljubljani, imenovane kolodvorske pomočnice, so se ob reševanju čestokrat zapletenih primerov sestajale in posvetovalle pod okriljem Slovenske krščanske ženske zveze. Pomoč potujočim dekletom in ženam pri urejanju različnih socialnih vprašanj je bila brezplačna. Sprva je imel KM svojo posvetovalno pisarno v palači Vzajemne zavarovalnice v pritličju na Masarykovi cesti št. 12, kasneje v Pražakovi št. 8 v Ljubljani. Ker se je Kolodvorski misijon razumljivo ubadal z začetnimi finančnimi težavami, mu je pomagala že omenjena SKŽZ, ki je prek svojega glasila Vigred pozivala svoje članice naj z denarnimi prispevki podpirajo to obliko humanitarnega dela. Poleg tega je SKŽZ za denarno podporo prosila tudi razne zadruge, društva in posameznike. V tem prvem obdobju delovanja KM je zlasti priskočila na pomoč Poselska zveza z lastnim zavetiščem imenovan "Marijin dom" v Kotnikovi 8, v Ljubljani. Zavetišče je predvsem nudilo prenočišča za dekleta, prek posredovalnice Poselske zveze pa jim je KM priskrbel tudi nekaj služb.³

O ustanovitvi, pomenu in delovanju KM v tujini pa tudi o začetkih delovanja v Ljubljani, je SKŽZ seznanjala svoje članice prek že omenjenega glasila Vigred. Prispevki so opozarjali kmečka dekleta, ki so se odločila, da bodo zapustila svoj dom in vas, naj se na potovanjih predvsem obračajo na socialne delavke - t. i. kolodvorske pomočnice pri KM, pri katerih da bodo dobile potrebno pomoč. Glasilo Vigred je prinašalo tudi praktične nasvete in opozorila, ki naj bi jih dekleta upoštevala kadar odhajajo z doma.

V letnem poročilu o delu KM, ki ga je prineslo glasilo Vigred marca 1933, je zapisano, da se je ustanovitev takšne socialne ustanove pripravljalo že nekaj let in da so se zanjo zavzemale razne ženske in strokovne organizacije na Slovenskem. Po ustanovitvi KM pa je delo kar hitro steklo. V času od 1. aprila do 31. decembra 1932 je na podlagi pisarniške zapisniške evidence razvidno, da je bilo sprejetih in odposlanih 204 pisem, od tega osem sprejetih od KM iz tujine. Od 21. junija do 31. decembra 1932 je v zavetišču ljubljanskega misijona prenočevalo v 191 nočeh 172 deklet, med njimi 159 Slovenk, 3 Hrvatice in 5 Srbkinj ter 14 tujih državljank - med njimi Avstrijke, Čehoslovakinje, Italijanke in Madžarke. V tem času se je v pisarni KM oglasilo 152 deklet, ki so iskale zaposlitev. Največ so jih napotili v druge posredovalnice, sicer pa so svetovali 456 osebam, ki so se znašle v stiski. Druga pomoč je bila izkazana 252 osebam, od tega 158 ženskam, posebej 40 moškim, 43 otrokom in 11 družinam. Varstvo je dobilo 13 mladoletnih deklet, spremstva k raznim ustanovam pa 60 oseb. Vse to naj bi kazalo, kot so zapisali v poročilu, na potrebnost takšne ustanove in hkrati na njeno raznoliko dejavnost.⁴

Požrtvovalnost kolodvorskih pomočnic na ljubljanski postaji je bila velika, saj so bile prostovoljno prisotne kar nekaj ur, z medsebojnim dogovorom in ob menjavi pomočnic pa prav gotovo ves dan in tja pozno v noč. Veliko deklet so prestregle, ko so spremljale vse prihajajoče in odhajajoče vlake od sedmih zjutraj do pol enajstih zvečer. Da bi

¹ Vigred, 1. 4. 1932, št. 4; Vestnik Prosvetnih zvez v Ljubljani in Mariboru, november, december 1932, št. 11, 12, str. 86.

² Vigred, 1. 6. 1932, št. 6, str. 144-145.

³ Ibidem, str. 144.

⁴ Vigred, 1. 3. 1933, št. 3, str. 90, 91.

bile kolodvorske pomočnice med pisano množico bolj opazne in vzbudile potrebno pozornost, so nosile belo-rumeno rutico ali znak na rokavu. Na dejavnost KM so opozarjali tudi številni lepaki, ki so viseli na vseh večjih železniških križiščih, pa tudi na podeželju v bližini cerkva in na drugih pomembnejših ali vidnejših objektih v vaseh in trgih.⁵

Področje dejavnosti KM se je iz meseca v mesec razširjalo. Poleg sprejemanja potujočih deklet in žena, ki so jih dalje usmerjali v različne kraje v državi ali v tujino, so brezposelnim dekletom pomagali z nasveti in raznimi navodili. Pogosto je bilo treba nuditi pravne nasvete dekletom, ki so se izseljevala v tujino, pa tudi tistim, ki so se vračala v domovino. Slednja so večinoma prihajala brez sredstev in iskala zaposlitev oziroma socialno varstvo v domovini. Nekaj takšnih deklet so namreč tuje oblasti iz najrazličnejših vzrokov tudi izgnale. Posebej kočljivo je bilo reševanje tistih deklet, ki so bila obremenjena z raznimi delikti. Pravno pomoč so iskale tudi nezakonske matere, dalje brezposelne služkinje, ki jim je pretilo, da jih bodo razne posredovalnice dela brezsrčno izkoristile. Iz zaporov so se vračale tudi kaznjenske, ki naj bi jim KM pomagal poiskati zatočišče, pa tudi poskrbel za moralno prevzgojo in okrepitev samozavesti ter jim navsezadnje našel primerno zaposlitev. Posebne obravnave so bila potrebna mladoletna dekleta, ki so zašla na pot prostitucije, kar je še dodatno narekovalo pogostejše sodelovanje s policijo, varstvenim sodiščem, socialnimi uradi, posredovalnicami za delo itd.

Sčasoma je vsa ta pestra dejavnost zahtevala tudi organizacijo z obsežnejšim področjem delovanja, zato je banska uprava 8. marca 1933 potrdila pravila novi organizaciji pod imenom Društvo za varstvo deklet. Zacrtn program in značaj novega društva je potrdil tudi škofijski ordinariat v Ljubljani, ki je poslal v društvo tudi svojega zastopnika. Kot je zapisal mesečnik Bogoljub junija 1933, je vodstvo Katoliške akcije, ki si je prizadevalo zajeti dekleta in žene v župnijske organizacije, poudarilo, da sodi poslanstvo novega društva med pomembnejše segmente njenega apostolata. S tega gledišča je vodstvo KA tembolj priporočalo, naj bi vsi katoličani Društvo za varstvo deklet moralno in materialno podpirali. Po mnenju Bogoljuba naj bi namreč bilo področje dela društva pomembno kar za celotno katoliško gibanje. Zato naj bi ne le posamezniki pač pa tudi verske in prosvetne organizacije, zlasti člani in članice Marijih družb, postali dejavni društveni sodelavci. Še posebej v tem smislu, da bi imela vsa ta društva "stalen pregled o odhodu kateregakoli dekleta iz

župnije".⁶ Za vsa tista dekleta, ki odhajajo iz vasi v mesta po zaslužek, naj bi namreč zvedelo vodstvo Društva za varstvo deklet, ki bi zanje v smislu pravil tudi ustrezno poskrbelo. Poleg tega pa bi o prihodu novih deklet v mestne župnije zvedela tudi tamkajšnja delujoča Marijina družba.⁷

Prva pravila, ki so bila odobrena na banski upravi 8. marca 1933, nekoliko spremenjena pa 3. maja 1935 določajo, da se delovanje društva raztegne na vso Dravsko banovino, vzdržuje pa stike in sodeluje tudi s podobnimi društvi in ustanovami v drugih banovinah.⁸ Naslednje leto, točnejše 17. julija 1934, so bila odobrena še pravila Društvu za varstvo deklet s sedežem v Mariboru.⁹ Glavni namen obeh društev je bila vsestranska pomoč dekletom na potovanjih in v času brezposelnosti in bolezni ter posredovanje pravne pomoči. Za doseg svojega cilja je Društvo za varstvo deklet prevzelo v svoje področje delovanja "vse dosedanje delo Kolodvorskega misijona na kolo-dvoru, v pisarni in zavetišču"¹⁰, nameravalo pa je začeti tudi s posredovanjem dela. Za brezposelna dekleta naj bi organiziralo razna predavanja, gledališke igre in tečaje ter druge prireditve z namenom, da bi jih vzgajalo in utrjevalo tudi na versko-nravnem področju. Posebno skrb pa naj bi društvo namenilo tistim dekletom, ki da so najbolj socialno in moralno ogrožena. Zato naj bi društvo z vsemi "razpoložljivimi srestvi" vodilo boj proti prostituciji in zvodništvu.¹¹

Kdo je lahko postal član društva? Povabili so vsakogar, ki je bil pripravljen sodelovati. V ta namen so pravila predvidevala štiri vrste članov: ustanovne, redne, izredne in delovne (slednji so bili oproščeni članarine). Glede na širok izbor članstva je glasilo Vigred pisalo, naj bi imela vsaka župnija te ali one vrste članstva. Sicer pa naj bi vse verske in prosvetne organizacije čutile svojo dolžnost, da se korporativno včlanijo v društvo, zlasti tam, kjer ne bi zmogli posamezniki ali posameznice plačevati članarine. Mesečnik Vigred je priporočal, naj bi v vsaki župniji poskrbeli, da bi se pri omenjenih župnijskih organizacijah in društvih ustanavljali odseki Društva za varstvo deklet, zlasti v krajih, iz katerih se dekleta številčno odločajo za "beg z grude", nadalje v krajih v bližini industrijskih središč ter v obmejnih krajih, odkoder so hodila dekleta na sezonsko delo v tujino.¹² V primeru, da bi se Društvo za varstvo deklet razpusnilo ali prenehalo delovati, naj bi društveno

⁵ Ibidem, str. 90.

⁶ Bogoljub, junij 1933, str. 129, Društvo za varstvo deklet.

⁷ Ibidem.

⁸ Arhiv Republike Slovenije (odslej ARS), BAN 16-2, fasc. 468.

⁹ ARS, BAN 16-2, fasc. 474.

¹⁰ Vigred, 1. 5. 1933, št. 5, str. 155.

¹¹ Ibidem; ARS, BAN 16-2, fasc. 474, 468.

¹² Vigred, 1. 5. 1933, št. 5, str. 156.

premoženje v Mariboru pripadlo Vincencijevi konferenci, premoženje društva v Ljubljani pa škofijskemu ordinariatu. Oba naj bi po možnosti čimprej ustanovila društvo s podobnim namenom in programom.

Pomena na novo ustanovljenega Društva za varstvo deklet se je še posebej zavedala Družba sv. Rafaela z glasilom *Izseljenski vestnik*. Že v letu 1933, v času priprav na izseljensko nedeljo, ki je bila vsako leto prvo nedeljo v novembru, je omenjeni vestnik poudaril vlogo novega društva. K sodelovanju je klical članice Marijinih družb ter drugih dekliških organizacij in jih pozval, naj zlasti zbirajo denarna sredstva, s katerimi bi lahko razširili društveno dejavnost in reševali številna dekleta v tujini, ki jih tarejo vsakovrstne stiske.¹³ Družba sv. Rafaela je tudi priporočala, naj bi bila dekleta iz naših župnij v pismenih stikih z dekleti v izseljenstvu in jim, če je le mogoče, redno pošiljala tudi katoliški tisk.¹⁴ Tudi poslej je *Izseljenski vestnik* večkrat ugotavljal, da je Društvo za varstvo deklet "sijajna ustanova". Že marca 1934 je ocenil, da sodi med pomembne dejavnike, ki uspešno rešujejo najbolj pereča izseljenska vprašanja, to je "skrb za naša slovenska dekleta, ki trumoma zapuščajo naše kmečke domove."¹⁵

Na prvem izseljenskem kongresu 1. julija 1935, ki je bil velik dogodek v zgodovini slovenskega izseljenstva, kot je zapisal *Izseljenski vestnik*, so med drugimi organizacijami sodelovali tudi predstavniki Društva za varstvo deklet. Tedanja predsednica tega društva v Ljubljani Milica Grafenauer st. je imela referat, v katerem je orisala uspešno delovanje društva, ki je med poslušalci dobilo vse priznanje.¹⁶ V sprejeti resoluciji je bila med drugim izražena prošnja, naj bi ministrstvo za socialno politiko v Beogradu in pa kraljeva banska uprava v Ljubljani ustanovila vsak na svojem področju ustrezen referat za zaščito deklet. V Ljubljani v okviru Dravske banovine naj bi bil referat poverjen vodstvu omenjenega društva, medtem ko naj bi v Beogradu delovala strokovno usposobljena oseba, ki podrobneje pozna socialno vprašanje deklet.¹⁷

Društvo za varstvo deklet je tudi poslej tesno sodelovalo s slovenskimi izseljenskimi ustanovami in kot je poročal *Izseljenski vestnik* novembra 1937, je tudi pristopilo k izseljenski zbornici.¹⁸

Na trejem občnem zboru društva 10. marca

1935 v dvorani hotela Union v Ljubljani, na katerem so bili predstavniki posvetne oblasti in Cerkve ter raznih humanitarnih organizacij, je po uvodnem pozdravu društvene predsednice Milice Grafenauerjeve st. poročala o delovanju tajnica Anica Lebar. V poročilu je navedla, da vzdržuje Kolo-dvorski misijon 12 ustanovnih, 59 izrednih, 106 rednih in 18 delovnih članov, in da je bilo društvo v stikih s sorodnimi socialnimi in dobroteljnimi ustanovami oziroma organizacijami in z domom služkinj v Zagrebu, Splitu, v Skopju, zlasti pa z Družbo sv. Rafaela in *Izseljenskim* uradom banske uprave v Ljubljani. V letu 1934 je po njenih navedbah v zavestišču "Marijin dom" prenočevalo v 297 nočeh 525 deklet, 61 dekletom so preskrbeli delo, za 131 deklet pa so opravili razna posredovanja. Društvo je imelo 32.905 din dohodkov in 28.432 din izdatkov, stroške pa so poravnali iz nabrane članarine ter drugih podpor. Na občnem zboru so sprejeli spremembo pravil, ki je društvu omogočila ustanavljanje podružnic. Na volitvah so ponovno izvolili stari društveni odbor v sestavi: M. Grafeanuer st., A. Lebar, V. Jeraj, M. Česarek, J. Klemenc, A. Ribarič, M. Srebot, dr. M. Šimenc, A. Vodeb; v nadzornem odboru pa so bili V. Debeljak, M. Pirc, Z. Požnenel in v razsodišču C. Krek, dr. M. Pivec-Stelè in M. Sadar.¹⁹ Ob zaključku občnega zbora je spregovoril tudi škof dr. G. Rožman, ki je zaradi neprecenljivih izgub, "ki jih trpi naš narod, ko more mirno gledati kako zapuščajo dekleta domačo hišo, rodno grudo in gredo po svetu, kjer se jih toliko izgubi", prisotne pozval, naj Društvo za varstvo deklet z vsemi silami podprejo. Društvo, ki si je zastavilo takšne velike naloge, naj bi spadalo pod okrilje Katoliške akcije. Za takšno delo naj bi vzpodbudili vse naše ljudi; pri reševanju socialnih vprašanj mladih deklet in žena pa ne bi smeli gledati na njihovo prepričanje ali vero, marveč je treba pomagati vsem v imenu krščanske ljubezni do bližnjega.²⁰

Društvo za varstvo deklet v Ljubljani je v skladu s spremenjenimi društvenimi pravili septembra 1935 v Ljubljanskem škofijskem listu objavilo sporočilo o potrebi ustanavljanja podružnic. Pri opisu značaja in vloge podružnic, je poudarilo predvsem željo po obvarovanju ženske mladine pred nevarnosti mestnega življenja kot so "brezposelnost, izkoriščanje, bližnja priložnost in zapeljevanje".²¹ Podeželske podružnice naj bi zadrževale prevelik dotok deklet s podeželja v mesto ali pa vsaj poskrbela za temeljito pripravo teh deklet v versko-nravnih in drugih vprašanjih. Vodstvo društva se je tako obrnilo na duhovščino, ki naj bi se

¹³ *Izseljenski vestnik*, november 1933, št. 5, Skrb za slovenska dekleta.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Izseljenski vestnik*, marec 1934, št. 2.

¹⁶ *Izseljenski vestnik*, julij-avgust 1935, št. 7-8.

¹⁷ *Ibidem*, september 1935, št. 9, Za naša slovenska dekleta.

¹⁸ *Ibidem*, november 1937, št. 11, rubrika *Izseljenske novice*.

¹⁹ *Slovenec* (ponedeljski) 11. marca 1935, št. 10, Uvodnik, Slovenci na delu za bližnjega.

²⁰ *Ibidem*, *Domoljub*, 18. marca 1935, št. 11.

²¹ *Ljubljanski škofijski list*, 12. 9. 1935, št. 6, 7, str. 77.

zavzemala za takšno socialno ustanovo v župnijah in vzbudila pri ljudeh zanimanje za sodelovanje.²²

Toda poročila z občnih zborov v naslednjih letih ne omenjajo nobenih novih podružnic iz česar lahko sklepamo, da se sploh niso ustanovljale, pač pa so njihovo vlogo še nadalje prevzemale župnijske organizacije, kot so Marijina družba, dekliški krožki v okviru Zveze dekliških krožkov in ženski odseki v okviru Prosvetne zveze oziroma Slovenske krščanske ženske zveze.

Sedmi občni zbor društva je bil 5. maja 1940 prav tako v dvorani Uniona v Ljubljani. V pozdravnem govoru predsednice Serafine Golia izveemo, da se je društvo tudi v preteklem poslovnem letu vzdrževalo iz članarine in podpor posameznikov ter ustanov, pri tem so bile posebej omenjene banska uprava, uprava mesta Ljubljane, Vzajemna zavarovalnica, Nova založba, Karitativna zveza. Pomoč pa so jim nudili tudi druge ustanove, tako uprava železnice in železniškega osebja, dohodninski urad in njegovo osebje, varnostna služba, osebje Cestne železnice, saj vsa ta društva in ustanove niso "le s simpatijami" spremljali delo društva in Kolodvorskega misijona, ampak so bili tudi "vselej pripravljeni dejansko pomagati".²³ V poročilu beremo, da je v zavetišču prenočilo v 2.947 nočeh 895 prenočevalk, med njimi 20 mater z 31 otroki, po narodnosti pa so bile poleg Slovenk še 4 Hrvatice, 1 Madžarka, 1 Romunka, 1 Turkinja, 2 Nemki. Od teh jih je bilo po poklicu največ služkinj, nadalje kmečkih delavk, obrtnic, pa tudi nekaj učiteljic, uradnic, zasebnic, dijakinj, trgovk in dve redovnici. Kot zanimivost naj navedemo, da je bila najmlajša prenočevalka stara devet dni in najstarejša 85 let. Nočnino je plačalo 2.167 oseb in neplačanih je ostalo 780 nočnin. Saj kot piše v poročilu "nešteto pridejo v zavetišče dekleta z dežele, nepoučene in neizkušene, brez sredstev, misleč, da bodo takoj dobile službo. Ker pa morajo večkrat čakati, jim je treba dati poleg brezplačnega stanovanja tudi brezplačno hrano, dokler ne dobijo službe."²⁴ Kolodvorski misijon, ki je imel sposoben kader in je hitro navezal stike z ustreznimi uradi, je tudi posredoval 110 dekletom zaposlitev.²⁵ Posebej je poročala tajnica KM, v svojem poročilu je navedla podrobne statistične podatke pomoči potrebnim ne le ženskam, marveč tudi moškim. Sicer pa so si kolodvorske pomočnice prislužile sloves "varuhinje reda in morale", saj - kot nadaljuje poročilo - naj bi imele "večkrat opravka tudi s sumljivimi ženskami, celo zvodnicami in morajo zato tudi iskati pomoči stražnika".²⁶

V obravnavanem obdobju je KM dajal nasvete tudi sicer bolj redkim slovenskim turistkam, ki so se odpravljale v širni svet. Tako ne bo odveč, če omenimo, da je prav ljubljanski KM imel na voljo "svetovni adresar KM", ki so si ga čestokrat posluževale naše slovenske popotnice, ko so potovale v Anglijo, Španijo, Italijo, Holandijo itd. V njem so našle poleg naslovov KM v tujini tudi iskane naslove zavestišč pod okriljem KM, kjer so dobile cenejša prenočišča.

Ob koncu naj še zapišemo, da je KM deloval tudi po aprilskem zlomu in v času okupacije - in celo povečal svojo dejavnost. Številni ohranjeni dokumenti izpričujejo, da so članice Kolodvorskega misijona opravile veliko človekoljubnega dela med slovenskimi izgnanci, ki jih je okupator izgnal v južne pokrajine države. Pogumno so se spoprijemale z nevarnostmi in vztrajno potovale na Hrvatsko, v Srbijo, Bosno, iskale stike in vzpostavljale zveze z izgnanci. Ob tem so jim posredovale pisma domačih, pakete s hrano, obleko, obutvijo in zbirale razne naslove, ki so bili potrebni za razširitev njihovega delovanja.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Bahnmissionsmission - Verein für den Mädchenschutz in Ljubljana

So wie in einigen anderen Städten wurde auch in Ljubljana eine Bahnmissionsmission gegründet, die mit der internationalen Organisation für den Mädchenschutz verbunden war (Association catholique internationale des Oeuvres de protection de la Jeune Fille) mit Sitz in Fribourg in der Schweiz. Die Gründung einer Mission in Ljubljana erfolgte im Jahre 1932 mit dem Ziel, den fahrenden Mädchen und Frauen, die in den nahen Industriezentren Arbeit suchten oder in fremde Länder auswanderten, Schutz zu gewähren. Mitarbeiterinnen der Mission waren vor allem Mitglieder des Slowenischen christlichen Frauenverbandes (Slovenska krščanska ženska zveza), deswegen verlief die Tätigkeit der Mission mehr oder weniger unter seiner Schirmherrschaft. Im Sprachrohr "Vigred" (1923-1943) berichtete man über die Aktionen, aber auch über die immer größer werdenden Schwierigkeiten. Die größte Hilfe wurde der Mission seitens des katholischen

²² Ibidem.

²³ Vigred, 1. 7. 1940, št. 7, str. 212.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem, 1. avgusta 1940, št. 8, str. 251.

Dienstbotenverbandes (Poselska zveza) zuteil, der auch ein eigenes Asyl, "Marijin dom" genannt, innehatte. Hier fanden die Mädchen ihre erste Zufluchtstätte und Rechtsberatung. Da die Tätigkeit der Bahnmissionsmission wegen der auftretenden sozialen Probleme der Mädchen und Frauen immer vielfältiger wurde, gründete man 1933 nach der Annahme von Vereinsbestimmungen einen Verein zum Schutz der Mädchen in Ljubljana (Društvo za varstvo deklet) und 1934 einen zweiten in Maribor. Der Verein, der die Arbeit der bisherigen Bahnmissionsmission übernommen hatte, machte es sich zur vordergründigsten Aufgabe, junge Mädchen mit den zur Verfügung stehenden Mitteln kostenlos auszubilden und im religiös-

sittlichen Geiste zu erziehen, und zwar im Rahmen verschiedener Vorträge und Veranstaltungen, sowie für die soziale Sicherheit von bedrohten Mädchen zu sorgen. Zugleich wurde auch der Prostitution der Kampf angesagt. Der Verein für den Mädchenschutz lud über die katholische Presse verschiedene katholische Vereine zur Mitarbeit ein, in erster Linie die St. Raphaels-Gesellschaft und die Marien-Gesellschaften in den Pfarren. Auf Jahresversammlungen wurde über Erfolge und Mißerfolge der Tätigkeit berichtet, dennoch kann festgehalten werden, daß die beiden sozialen Einrichtungen, sowohl die Bahnmissionsmission als auch der Verein für den Mädchenschutz ihre Mission weitgehend erfüllten.